

הלל צייטלין.שאלות.

פונה אני בשאלותי אל אחי הלאומיים:
 ציונים, ארציים, סתם לאומיים. פונה אני בשאלותי,
 ביתר חבה וביתר אמון, אל אלה מאחי, אשר גם
 השמות "לאום" ו"לאומי" נראים בעיניהם לצרים
 ומגבלים יותר מדאי, ובמאסם כל יארליק וכל שם-
 לוי הם בוחרים להיות סתם יהודים...
 כל אלה הדברים שאני מדבר במקום אחד
 על זרם רליגיוזי חדש שצריך הוא להכנס לתוך
 חיינו, - זרים ומזורים הם לכם, כל מה שאני מדבר
 שם זו היא האמונה שלי, התקוה שלי, החלום
 שלי. כל מה שאני מדבר שם - זה הוא חלק
 מנשמת. הנסיון הספרותי כבר הראני פעמים
 דבות, שדוקא הדברים היותר פנימיים, התקוה
 היותר כמוסה אינה מוכנה לאחרים. בשעה שהאדם
 מגלה את קודש-הקדשים שלו, - אין אחרים
 רואים שם מאומה, לפי שכל קודש-קדשים הוא
 סוביקטיבי, עצמי, מיוחד, מוכן ומורגש כל צרכו
 רק לנושא עצמו...

ובאותה שעה יש אשר אותם הדברים עצמם קרוכים הם להמון. והו משני טעמים: א) ההמון מבין את הדברים על פי דרכו והוא מצרף את געגועי היחיד אל אמונתו-קדושתו הוא, ב) בין ההמון ישנם חלק הגון של טהורים, תמימים וישרים, בני אדם שלא טעמו טעם חטא, והם מרגישים לפעמים את חלום היחיד בעצם קדושתו. נגשים הם אל דברים אלו בהרגשה אינסטינקטיבית, נשמתית, בכחינת „אף על גב דאיהו לא חוי – מזליה חוא” ...

כל אלה הדברים שאני מדבר ב, מכתבי אל הצעירים” מעוררים בעם – יודע אני זאת – רגשות קודש ורוממות רוחנית אמתית, עמוקה וטהורה, ובקרב האינטליגנציה שלנו, בקרב ה„טובים” שבנו – יודע אני גם את זאת – תמהון, פקפוק, מבוכה, כעס, שנאה.

וכך צריך להיות. בדין הוא שיהיה כן. לא סגני בלאו הכי. און שזה כבר לא שמעה קול-אלהים על הר סיני, האון שהורגלה לקולות אחרים לגמרי, און זו בשעה שבאים אליה בקול-אלהים היא נרתעת, נרגזה. כמדומה לה, שבאים להנישה אל הרלת והמוזזה ולרצוע אותה...

ולפיכך אחי הטובים, הכשילים – הלאומיים וסתם יהודים בעלי אידיאות ואידיאלים ואינטליגנץ, לא ברשון זו של „מכתבי” אדבה אליכם, ולא בסגנון זה של לב ושל קדושה-אדבר אליכם, אלא בשפתכם אתם, בכגונכם שלכם, לפי מהלך-הדעות שלכם, לפי אותן השיטות והאמונות שקניתם לכם בימי חיכם, ולא להודות וללמד אני בא אלא לשאול

שאלות. יותר נכון: לסדר אותן השאלות עצמן שגם אתם, בסתר-הנשמה, שואלים אותם, אלא שליבא לפומא לא גליא...

הלא סוף סוף אחים אנחנו. הלא כלנו למדנו בראשונה באהלי שם ועבר, חוינו חזון, אחרית הימים עם הנביאים, שקענו בדבר הלכה, בהויות דאבי ודבא, טילנו בפרדס ההגדה, שאלנו מה למעלה ומה למטה עם החוקרים. בנינו עולמות-עליונים עם המקובלים, טהרנו וקדשנו עצמנו עם בעלי המוסר, דבקנו באין-סוף, שמחנו גם בכינו עם החסידים, - יצאנו ל,תרבות רעה", עברנו את הדרך האבלה והשוממה של ה,השכלה" ו,האפיקורסות", לא מצאנו נחת בכל אלה, שברנו את,חומי הסינים" שלנו, את ה,געהטא" שלנו, למדנו אל דרכי שפינוזה, קנט, פילטה, הגל, שלינג וחבקנו עולם ומלואו; למדנו אל דרכי שקספיר, בירון, געטהע, שיללער, ניטשע, איבסען וקנינו לנו השקפת חיים; למדנו אל דרכי בקון, בענטאם, אנויסט קונט, ספנמר, מילל, דרוין, הקל, וקנינו לנו השקפה מדעית; למדנו אל דרכי לםל, מרקס ותלמידיו וקנינו לנו השקפה סוציאלית; ראינו את המרגדיה המיוחדת של עם ישראל - ונכהל, עברנו מבית-מדרש לבית-מדרש, מסמולנסקין לאחד העם, צורפנו בבית-המדרש המדיני של הרצל, עבדנו גם את כל האלהים ואת כל העבודות הזרות של צעירי-צעירים, ראינו את עם-ישראל בחרבנו האחרון הגדול מכל החרבנות, ראינו את עם ישראל בנוולו, את צעירינו בהוללותם - ונצעק כמתאשים...

הנה כמוכם כמוני עברתם את כל הדרכים האלה, עברתם את כל האלהים האלה אם מעט ואם הרבה, ואם יש לי אינסטינקטים אחרים וממפרמנט מעט שונה מזה שלכם, - הנה בשביל זה לבד, אדְּטָה, לא כל כך גדול הוא המרחק בינינו עד שלא נבין איש את שפת רעהו בשום אופן...

כי על כן אני בא אליכם בשאלותי וספקותי. חפץ אני להציע לפניכם בצורה כללית אותן השאלות הקרות שמביאים אותי ליד יאוש מוחלט - מזה, ובשעה שחפץ-החיים מתגבר (ואין חיים בלי תקוה...) לירי הלומות-עולם ותקוות לאומיות-דתיות מיוחדות - מזה.

בא אני אליכם בשאלותי. אם יש דבר בפיכם - הגידו נא.

I

בני ישראל מה הם קבוצה דתית או לאומית? - שאלה זו שהרעיש בה סמולנסקין את העולם עדיין לא נפתרה. סמולנסקין ענה: בודאי ובודאי קבוצה לאומית. אלה שבאו אחריו אמרו: שאלה זו אינה צריכה לפנים, וכי קא מלְקא דעתך שאין בני ישראל לאום?

ואני אומר: שאלה זו צריכה לפנים ולפני ולפנים, אחר כל הקולות וכל הצעקות וכל המליצות וכל הוֹדָאוֹת וכל המדעות וכל השיטות וכל החקירות עדיין אני עומד ותוהה: וכי בני ישראל על הלאומיות הם חיים?...

עתה, לאחר שהאסימילציה בתור שיטה

כבר פשטה את הרגל, עתה בתקופה לאומית
שבלאומית, עתה בשעה שגם הכתות הסוציאליות
היהודית קושרים כתריום ללאומית ומתהדרים ומתיפים
בה, כמדומני שאין סכנה בדבר לעורר עוד הפעם
את השאלה הישנה שחדשה היא המיד: בני ישראל
מה הם קבוצה דתית או לאומית?...

רואה אני, שכל הלאומיים המובהקים שלנו;
סמולנסקי, פינסקר, ליליענבלום, אחד העם ודובנוב -
מזה; הרצל, נורדוי, ברנר לור, מתתיהו אחר, -
מזה; סוציאליסטים לאומיים עם הסיימיסטים בראש -
כלם חזקים הם ותקיפים הם בשעה שנלחמים הם
במתנגדיהם האסימיליאטורים, וכלם יחד
נבואתם מסתלקת מהם בשעה שהם באים לבנם את
לאומיותם הם.

בשעה שיהודי אומר לך: הרי אני פולני
בן דת-משה, גרמני בן דת משה, צרפתי בן דת
משה - הנקל לך להרום את כל חלומיתיו ודבריו
הבטלים. באמת כל הוכוחים בזה - למותר הם.
צריך רק לפקוח את עיני העור ולראות לו את הלעג
שלועגים הפולנים, הגרמנים והצרפתים האמתיים
ל"ושידים-מאשקעס" אלה. ככה עשה הרצל - ויפה
עשה. בשעה שיהודי אומר לך: אינני יהודי, אינני
פולני, אינני רוסי וכו', אלא סתם בן-אדם - הנקל
לך להוכיח לו, שסתם בן-אדם זהו רק דבר
שבהפשטה, כמו נקודה וקו בהנדסה, בחיים קונקרטיים -
לפנינו רק בני אדם רוסיים, צרפתים, גרמנים, אנגלים
זכרומה. שמא יאמר לך: הרינו בוראים מין חדש של
בני אדם, הראהו עוד הפעם על החיים הממשיים ועל

תנאי-החיים הנמששים, הראהו, שהוא, סתם בן-אדם זה, מחנך את בנו בבית-ספר רוסי, פולני, גרמני, ועושהו בזה מבלי משים לרוסי, פולני, גרמני וכדומה, אי יותר נכון, למין בריה משונה של פולני ואינו פולני, רוסי ואינו רוסי, מין פוי שלא הכריעו בו חכמים אם חיה היא או בהמה היא. שמא יאמר לך יהודי זה: מסגרת הלאום צרה לי והריני אורה-העולם - הנקל לך להראות לו את צביעותו ואת השקר שהוא משקר לנפשו: רק אחד ממיליון יוכל להיות אורה-העולם באמת, ויתרם - הם רק מכסים בדברים אלה את חסרון אהבתם לבני אדם. דברים אלה הם רק אתמלא והצטדקות על עצלות, כובד, ריקות-הנפש, אין-אונים, אי-יכולת ואי-רצון להשתתף בצערם של הקרובים. ה'עולם' בולע כאן את האדם הקרוב, הממשי, החי, הסובל, המעונה. אומר הקוסמופוליט לאדם קרוב זה: אינני חפץ לדעת אותך ואת צערך, אינני אוהב את הקרובים - אוהב אני את הרחוקים. על דרך: הרוצה לשקר - ירחיק עדותו. בשעה שסוציאליסט יהודי מוסר נפשו בעד פרולטריאט לא-יהודי דוקא - הרי טענת הסוציאליסט הלאומי חזקה: מאי חזית דדמא דאיוואן סומק, דלמא דמא דבעריל סומק טפי...

ואולם בשעה שכל מיני לאומיים באים עם תורותיהם הלאומיות החיוביות ורוצים להגדיר ולהגביל את מהות הלאומית הישראלית - לבי מהסס בדבר. כמדומני, שכל מיני תורות אלה יסודם רעוע. מודה אני, שכל אלו הבנינים הרבים שבינו להם האחד-העמיים והאבטונומיסטים, יפים ומרווחים הם, אלא,

כמדומני, אין אלו אלא מנדלים יפים פורחים באויר .
אין קרקע מתחתם ...

כל מיני לאומיים אלו חוקים ותקיפים הם בשעה
שמצינים לפניהם את השאלה לפי נוסחה הישן: בני
ישראל מה הם קבוצה דתית או לאומית?

מה עושים הלאומיים? – מוכיחים הם את צדקת
לאומיותם משליטת ההפך. אין בני ישראל קבוצה
דתית. והראיה? – חלק גדול של בני ישראל איננו
עוברים את הדת, ובכל זאת הם ישראלים נמורים, הדת
בכלל עמודיה התמוטטו. קבוצה של בני אדם שיסודה
דק הדת לכך – אינה יכולה להתקיים עתה. איזו
קורבה דתית יש בין חסיד פולני ובין ריפורמי
קצוני, ומכל שכן עם כופר בכל? ...

דת ישראל בעצמה – המצע היסודי שלה
הוא: הלאום. הסר מן הדת את היסודות הלאומיים,
את היסודות ההסטוריים, את זכרונות האומה –
ונשארה כמעט ריקה מתוכנה.

בני ישראל חשבו עצמם תמיד ללאום, ובתור
לאום נלחמו ועמדו על נפשם, בתור לאום עונו וצורפו
בכור עוני, בתור לאום צפו לישועה, בתור לאום הם
סקוים – לקבוץ גלויות.

כל אלה הדברים – אמת הם. ואולם מה עונים
הלאומיים בשעה ששואלים את השאלה האמורה בנוסח
אחר: בני ישראל מה הם: בני-אדם בני גזע אחד,
בעלי זכרונות משותפים, שיש להם איזו התקשרות
ביניהם או לאום?

על שאלה זו עדיין לא שמעתי תשובה ברורה
בכל מיני אלפי התשובות ששמעתי. יבוא לו דובנוב

עם ההסטוריה שלו, יבוא לו אחר-העם עם המוסר
 הלאומי שלו ועם היהדות בכלל, יבואו כל מיני
 המעמיקים מן הנ"ק ועד היום הזה, יבראו להם
 כל מיני הלאומיים שלנו כל מיני תורות יפות
 שבעולם - אינני כופר בכל אלו התורות, אדרבה,
 מאמין אני בהם. אדרבה, מאמין אני שמהותה של
 הלאומיות הישראלית היא הרבה יותר יפה והרבת
 יותר עשירה מוז של אחד העם-דובנוב...

אבל מורי ורבותי! כל אלה הדברים היפים
 מוכיחים רק שבני ישראל היו עם, היו לאום,
 אפשר שמוכיחים הם שבני ישראל היו עם גם לפני
 מאות שנים, ואולם אין מזה עוד ראיה שבני ישראל
 הם לאום גם עתה, בשעה שהננו רואים בחיינו רק
 קרעים, קרעים, כתית כתות, חברות חברות,
 בלא כל קשר אורגני ובלא כל שייכות זו לזו.
 עתה בשעה שנזכחנו שכל מיני תנועות-התחיה היו
 באמת רק מיני פרכוסים שונים, עתה בשעה שגם
 הקשרים האחרונים שהיו מקשרים את בני ישראל
 זה לזה הולכים ונִקְיִים?

„עם כי יחרב!“ - התמרמר אחר-העם. יאלם,
 צריך להעמיק את הפסימיסמוס. צריך לראות את
 הסכנה כמו שהיא. אין לכסות את הדבר. עם
 ישראל כבר חרב, עם ישראל צריך להולד
 מחדש!

עם בלי ארץ, עם בלי שפה, עם בלי
 קולטורה (במובן האירופאי), עם שחי רק באמונתו
 החזקה, בתעודתו-קדושתו, בחלום-תקותו, באוצרות
 אשר ננו למעלה, עם זה בשעה שנעשה חולין,

בשעה שהחל להשתמש ב,שכל הקטן, לחשוב
 חשבונות קטנים, בשעה שראה את הארץ שמתחתיו
 והנה טובה היא לאחרים ולו אין חלק בה, עם זה
 שנפל פתאום מאגרא רמא לבירא עמיקתא ונפורו
 עצמו לפי שאול, בן-מלך זה שהקיץ וראה עצמו
 בגלגול-כלב, עם זה שהחל ל,החליף את הדינר
 לפי שיקר לו פתאום פרוטה אחת ממשית מכל
 אוצרות-הרוח היותר גדולים, עם זה שעִיפה נפשו
 והוא מבקש רק מנוחה ובאותה שעה התחזקה
 והתעִקה השנאה שכנגדו עד לבלי נשוא, עם זה
 שחי תמיד רק בנסים ועתה חדל להאמין בנסים
 וראה את עצמו מפורד ומפורד בכל כדור הארץ בלי
 כל קשר וכלי כל קרוב בין חלק לחלק ובלא כל
 תקוה להתקרב, עם בלי כל סימני עם, בלי כל
 אינסטינקטים בריאים של עם, עם שגם הרגש
 היותר חזק, הרגש של שמירה-עצמית, מעורר בו רק
 פרבוסים ולא תנועות, עם שאין לו גם היכולת
 היותר קטנה לעמוד על נפשו בשעה שהכל קמים
 עליו, עם המואם בעממותו, עם השונא את
 עצמו תכלית שנאה, והממאס את חייו בתכלית
 המאוס, עם החי רק לפי שאינו יכול למות, עם
 בלי כל תקוה, בלי מעוף-נפש, בלי שאיפה לאומית
 אמתית שתהי באמת נחלת כל הלאום (ולא רק
 חוון יחידי סגולה) עם זה איננו עם. ההסטוריה
 אומרת: לא ידעתי עמים כאלה!...

דברי יל'ג: לא עם, לא עדה אנחנו, כי עם
 עדר הם לא, מיטב השיר אף לא צעקת כאב, כי
 אם אמת פשוטה, אמת ריאלית, ממשית. אלא

שיש כאן מקום עיון: באמת, כמדומני, גם שם
 גנאי זה איננו הולם אותנו: עדר! והרי כל עדר
 יש לו אינסטינקטים של עדר, הלא הרגש
 הצבורי אינו אלא אינסטינקט של עדר. אנו
 הלא אין לנו כל רגש צבורי אמתי. איננו עדר,
 כי אם צאן פזורות שהכל עושים אותן...

בני ישראל כפי שהם עתה, בני ישראל אם
 נביט עליהם בהשקפה ריאליית בהירה, אינם עם
 בשום אופן. אלא כה הם? - בני אדם אימללים
 שבאומללים. בכל ארץ וארץ יש מין זה של בני
 אדם שקוראים להם יהודים. מ' הלקים נטלו
 רוסיא, גליציה ואמריקה והשאר - כל העולם כולו.
 בני אדם אימללים שבאומללים אלה, מרגישים
 ביניהם קורבה דתית, קורבת-דם, גזע, צרה
 משותפת של אלפי-שנים, והם מתקרבים אלה אל
 אלה בעת צרה, מרחמים אלו על אלו כרחם
 האמלל את משנהו, ושונאים ובזים אלו לאלו כשנאו
 האומלל את משנהו ובזו יבזו לו...

אני כשאני לעצמי יש לי התקוה שלי. יודע
 אני שבני ישראל משולים לעפר ולכוכבים. יודע אני
 שבן-מלך זה החובק עתה אשפתות יהיה עוד הָעַם
 לבן-מלך. צריך רק להאמין בזה. כשאני לעצמי
 מאמין אני באותה הנבואה הגדולה שתחלתה: הנה
 ישכיל עבדי וירום ונשא ונבה מאד...

בני ישראל במצרים היו - טיט חוצות. בא
 בהם הרוח, נגלה להם אלהים על הר סיני ויכבשו
 לֵאמֹר מלכים. בני ישראל בבבל היו, עצמות יבשות -
 בא בהם הרוח ויחיו ויעמדו על רגליהם ויקמו

גביאים וצופים להם ולעמים רבים. בני ישראל עתה הם עפר ואפר, - יבוא נא הרוח בהם ויהי לעם גואל, עם-משיח.

והרוח הזה, - מקוה אני כי בוא יבוא, - לא מוסר לאומי הוא, אף לא חכמת-ישראל ודרוקי-עניות, אף לא סוציאליזם של קופיקה, אף לא מה שקוראים אמנות (במובן הרגיל...) אלא רוח נבואה. הנבואה שנסתלקה מישראל שוב תשוב אליו. אש-דת אשר הלהיבה את משה, אש-דת אשר הלהיבה את עזרא ואת כנסת-הגדולה, אש-דת זה תגלה ותראה עוד הפעם בחיי ישראל, ואם גם בגלוי אחר ...

אמר הקרוי ברוך הוא: עלי לשלם את הבערה שהבערתי, אני הציתי אש בציון ואני עתיד לבנותה באש..."

אני רוצה להאמין בזה. בלי אמונה זו חי אינם חיים. ואולם אתם, שאין לכם בעולמכם אלא סרע מדויק והשקפה ריאליית על החיים, אף גם אלה פנכם שהם משוררים ומבנים שהשירה מִיָּה ומשפרת את החיים, ואולם אינם מפצים שתהי השירה עצם החיים, שישקף הנצח בכל רגע ורגע, אתם שהדת בכלל היא נעיניכם, ראקציה ו"חושך", אתם, אחי, במה אתם אומרים לקבל נדחים? באיזה כח? כיצד יהיו הכבשים האוברים ללא אוב?

(עוד יבא.)

הלל צייטלין.

שאלות.

.II

עם ייזראל לאַחר שחרב בית-עולמו ונלה מעל
 אדמתו ונוטל כבודו והועם זיוו-למה נשאר בחיים?
 „כי לכלב חי טוב מן האריה המת“, ועם
 ישראל בחר בחיי-כלב, חי גלות, חי עבדות, בוז,
 מטרה לרשעת-זדים וללעג שאננים, ולא חפץ לבית
 מות נבורים, מות ישרים, מות-אריות.

ואולם חכמה זו של קהלת, חכמה זו של, טובים
 חי כלב ממות אריה“ שבני ישראל מחזיקים בה בכל
 עוז, זה אלפי שנים וחיים אפרים ורבים, ומכעיסים
 את כל באי עולם ונורמים יסורי ניהנם להם ולבניהם
 אחריהם עד נצח – עודה צריכה לבקרת חריפה.
 „כי לכלב חי טוב מן האריה המת“. דלמא

אפכא?...

באותו ספר קהלת ישנה חכמה הרבה יותר
 עמוקה והיא: „ושבח אני את המתים שכבר מתו מן
 החיים אשר הם חיים עדנה“...
 ומדוע החזיק עם ישראל בחכמה של חיי-כלב,

חיים בהוה, ולא חפץ להיות בין אלה, המתים
שכבר מתו, בין עמים-גבורים, עם יון, עם רומי,
עוד עמים רבים ותקיפים, שנתנו מה שנתנו, הגידו
מה שהגידו, והשאירו זכרון נצח בלב האנושיות?

שאלה ישנה נשנה וחדשה היא תמיד. ובשעה
שהלב מתפלץ למראה עם חי ואינו חי, למראה
אנשים ואינם אנשים, חיים של בוז וכלמה, — הרי
הוא שואל וחוזר ושואל: עם ישראל למה נשאר בחיים?
וכינו נא! לא שאלת-הורוויץ אני שואל. לא על
ההוה אני שואל, כי אם על העבר. הוהה אני
על הראשונות...

מעיקרא דדינא פרכא. למה נעשה אותו
הדבר הרע? למה נשאר העם לחיות בכף-הקלע נצחי,
למה בחר בחיים? מדוע לא בחר במות?
ויאמר שאול לנושא כליו: שלוף חרבך ודקרני
בה פן יבאו הערלים האלה ודקרני והתעללו בי...
ככה עושה איש-גבור וככה עושה גם עם-
גבור. ולמה בחר עם ישראל בחיים ובאים, הערלים
האלה ומתעללים בו זה אלפי שנים?

יאמרו: עם ישראל לא היה עם-גבור וירא
למות. ואולם האומרים כן—כוזבים הם. עדים ה"פריצים"
שנלחמו כאריות ונמרים, עדים חילותיו של בר-כוכבא,
עדים כל המורדים ברומיים במאות הראשונות, כי עם
ישראל היה עם גבור, עם חסין ותקיף מאין כמוהו.

יאמרו אחרים: חפץ הקיום היה חזק בעם
ישראל כל כך, עד שלא נתנו לחשוב מחשבות-
מות. עם ישראל חשב עצמו לעם-נצח, ולא ידע
מה זה מות...

ואלם האומרים כן טועים הם. עוד בזמן גלות-
 כבל עמד העם על פרשת דרכים, שאל לנתיבות-
 עולם, עמד ותהה: האחיה אם אמות?
 זקני ישראל היו באים אל יחזקאל, שואלים
 שאלות, מפקפקים ותמהים, קוראים מתוך יאוש:
 "יבשו עצמותינו, אברה תקותינו, נגזרנו לנו..."
 ומה בקשו לעשות? מה עלה על רוחם? כיצד
 אמרו או לפתור את "שאלת היהודים"?
 מתוך תוכחת יחזקאל אתה למד, מה היה בדעת
 ישראל אז:

והעולה על רוחכם היה לא תהיה, אשר אתם
 אומרים "נהיה כגוים כמשפחות האדמה, לשרת
 עץ ואבן..."

לאחד חורבן הבית השני אנו מוצאים עוד
 מומנט טרני כזה. עם ישראל חשב אז מחשבת-
 מות גדולה!

רושמה של מחשבה גדולה ואיומה זו נשאר
 בספרותנו:

"אמר רבי ישמעאל בן אלישע: מיום שחרב
 בית-המקדש דין הוא שנגזור על עצמנו שלא לאכול
 בשר ולא לשתות יין -

ומיום שפשטה מלכות שגזרת עלינו גזירות
 ומבטלת ממנו תורה ומצוות דין הוא שנגזור על עצמנו
 שלא לישא ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם
 אבינו כלה מאליו..."

ובכל זאת זרעו של אברהם אבינו לא כלה
 מאליו. חלף המומנט המרני, עברה מחשבת הכליון,
 ועם ישראל חמשיך הלאה את חיים-של-מות שלו. מדוע?

יאמרו לי, הפקחים שבנו: דבר זה אינו ענין שבמחשבה. אין אדם חי זמת ברעת נפש. אין עם חי זמת גם הוא בבחירה. דבר זה נעשה בעומק הנפש ובלי ידיעת האדם. דבר זה נעשה בעומק הנשמה הלאומית, מבלי חקירה ודרישה, או גם למרות החקירה והדרישה. אומר האינסטינקט הפנימי לאיש ולעם: „חיו!—והם חיים.

עם ישראל היה לו אינסטינקט של שמירה—עצמית חזק מאד, ויחי על אף כל צריו ומגדיו ולמרות מחשבת-היאוש שלו...

דבר זה—אמת הוא. ואולם הדי על דבר זה עצמו אני דן. יודע אני שבעומק הנשמה הלאומית שלנו יש מקור חיים אשר לא יפסק, ואולם חפץ אני לעמוד על מהותו. אומרים לי „אינסטינקט—אינסטינקט“, ואולם חפץ אני לדעת מה טבעו של אינסטינקט זה.

כי רואה אני שהכל אומרים: אינסטינקט של חיים, רגש של שמירה עצמית, חפץ הקיום, חפץ החיים—ומסתפקים בזה. חושבים הם, שבוזה כבר גאמר הכל...

ואולם שאלה אחת קטנה אני שואל את, יודעי-הכל—אלה: היה היה עם גדול, שלם ובריא כגופו וברוחו—העם היוני. האמנם חסר לו „חפץ החיים“? היה היה גם עם רומי והוא בעל אינסטינקטים בריאים מאד. והאינסטינקטים לא הצילו, לא את העם היוני ולא את הרומי מרדת תהומה.

ושואל אני שאלת-סנחרב הישנה: „איה אלהי חמת וארפד, איה אלהי ספרוים והנע ועוה“?

רצוני לאמר: לכל עם ועם יש אלהים שלו, אינסטינקט פנימי שלו השומרו, מגינו ומצילו, זבוא חליפתם ומתו גם הם גם אלהיהם, ועם ישראל חליפתו באה, והוא דחה מפניו את המות בחיים שאינם חיים, בחיים משונים שאין שום עם בריא ונורמלי יוכל להתקיים בהם. מדוע?

יאמרו עוד: במקרה היה לעם ישראל חפץ-הקיום חזק ומשונה, חפץ-הקיום שכמוהו אינו לעם אחר. ואולם, המקרה-לא יתמיד. אם נבר בעם ישראל חפץ-הקיום באופן משונה-נלחם בעד קיומו בחרף נפש. ואולם לאחר שכלו כל הקצין, לאחר שכלו כל המלחמות, לאחר שנוצח ישראל באין תקוה לנצח עוד, לאחר שהניח את הנשק מידו, - מדוע לא שם קץ לחייו באיזה אופן שהוא?

ואם נפשך לאמר: אינסטינקט של חיים - השמע לאוניך מה שאתה מוציא מפוך. "של חיים", של הרגשת החיים, של הרגשת הכח, של הרגשת העונג והאושר, ואולם לא חיים של יסורי-כלב עולמיים שאין בהם אף הפסקות קטנות של מנוחה וקורת-רוח. האינסטינקט הבריא הוא נגד חיים כאלה ולא בעדם...

רק מפני שאנו, בני ישראל, הורגלנו לחיים כאלה, נדמה לנו לפעמים שגם חיים כאלה - חיים הם, וכי ממקור האינסטינקט הבריא יקרו אלה... ואולם כדי להשתחרר רגע מן הגלות הפנימית שלנו, מן הגלות שהיא בתוך-תוכנו בשביל לראות שאין חיים כאלה נקראים חיים כלל. התולדה תאמר: לא כי הם ולא אני יצרתים...

„אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם! אם אין אתה מכנים אותי לארץ ישראל דגח אותי כחיות השדה שהן איכלין עשבים ושותין מים ודואין את העולם, כך תהא נפשי כאחת מהן. אמר לו: רב לך!

אמר לפניו: רבנו של עולם! ואם לאו הנח אותי בעולם הזה כעוף זה שהוא פורח בכל ד' רוחות העולם ומלקט מזונו בכל יום ולעת ערב הוא שב לקנו. אמר לו: רב לך!

הגדה זו כלה ישראלית היא. רצוני לאמר: רק לבני ישראל היא מובנת ומושגת כל צרכה. רק עם חי ואינו חי יוכל לשים בפי גואלו בקשה כזו, חפץ-חיים מזור כזה...

ואולם גם ההגדה בכל זרותה ויפיה גם יחד עוד יש בה משהו מן האינסטינקט הבריאי. משה בקש לחיות כחיות השדה וכעוף השמים, חיים לא-אנושים, ואולם חפשיים, טהורים, טבעיים... ואולם העם כשנשאר בחיים לאחר שחתכו ראשו, העם שנשאר בחיים לאחר שאבד כל תקוה, העם שלא נתנו לו לחיות „כחיות השדה“ וכ„עוף השמים“ כי אם כעבדי-עבדים וככלבי-עולם – כבר עבר את האינסטינקט הבריאי”...

אני כשאני לעצמי סבירא לי כמאן דאמר שלא האינסטינקט של חפץ-הקיום הוא האינסטינקט האחרונה של החיים, כי אם חפץ הממשלה, ו„חפץ הממשלה“ אני מבין באופן שונה מן הרגיל: הלא הוא החפץ לגלות את כל הכחות הגנוזים והטמורים בחביון הנשמה, להגשימם במפעלים עולמיים כבירים,

להגבירם, להאדירם על כחותיהם ומפעליהם של
אחרים...

עם ישראל - כך חפץ אני להאמין - בחר בחיי
בוז בשביל חיי-מלוכה ברוח כלומר: בשביל
שאינסטנקטיו היותר ממירים שבו הגידו לו שעוד לא
נתן מה שהוא צריך לתת, שעוד לא יצר מה שהוא
צריך ליצור, שתעודת חייו לא נמלאה עוד, שהוא,
הוא, אשר נבחר ליצור חיי-שמים באדמה, ואם גם
ישא אלפי שנות-בוז בעדם...

עם ישראל הוא - עם-משיח, וכיון שלא
הביא עוד גאולה לעולם - לא יכול למות.
למות - לא יכול. לחיות - לא נתנו לו.
נשאר במצב משונה ואי-טבעי, עומד ומחכה לקץ-
הימין...

לא חפץ-הקיום נרדא לא נתן לו, לעם ישראל,
למות, כי אם הרגשת הכח המיוחד שלו, הרגשת
האמת המיוחדת שלו שהוא נושא בקרבו, אותה
האמת שהיא עצמית וטבעית לו ורק לו...

ואולם משתמש אני במבטאים אלו, בשביל
שאין בשפה מבטאים אחרים יותר פנימיים-עקרים.
על האמת: לא, לתעודה מטפזית אני מכון ולא
לרוחני במובנו של קרוצמל, ואף לא לרוח העם
במובנם של הלאומיים, כי אם לכח ביוזוני-פסיכולוגי
עמוק בלב העם שעוד לא נמצא מבטא לו...

ואם אובה לבטאהו באיזה אופן שהוא, הרי הוא
בקרב: השכל הגדול של העם. כשם שהשכל
הגדול של האיש, (במבטאו של ניטצשע), אינסטנקטיו

היותר טמירים והיותר עמוקים, האני העקרי שלו, עצם הטבע ותוכן החיים, הוא למעלה מן השכל הקטן שלו, מן המחשבה, מן ההכרה, מן הדעת, כך השכל הגדול של העם, אלהי-מסתתר שלו, מניעהו לעשות מעשים זרים, לחיות חיים זרים, חיים משונים, ובלבד שיהא בעת מן העתים הנושא של חזון, אחרית הימים... ..

אפשר הדבר, שאם היה עם ישראל חי על אדמתו עוד ארבע או חמש מאות שנים היה ממלא את תעודת חייו, והיה שוקע-בנצח.

ואולם חיינו נפסקו בזרוע, חיינו נפסקו והוא אך החל לחלום על, מלכות-שמים ולמלא את מאויו היותר גנוזים, ומתוך שהנשמה הלזו, האלהים הגדולים האלה, התשוקה הטבעית והאורגנית שלו, לתקן עולם במלכות שדי דרשו את תפקידם בחוקה - נשאר מפרפר בין חיים ומות, תלוי בין הארץ ובין הרקיע... ..

למה עם ישראל דומה בעיני ? - לאותן הנשמות, שנעו בלא עתן, בלא משפט, והן, לפי האגדה, שטות בין הארץ והשמים עד שמגיע עתן... ..

ואולם נשמות אלה, אינן נמסרות לדומה אלא מתגלגלות ושטות בעולם עד שיתמלאו שנותיהם ואזי הן מוצאות מנוחה - בשאול.

ואולם העם שככה נעשה לו, - לעולם לא ימלאו שנותיו, לעולם לא ירד שאול במנוחה, לפי שלא פעל עוד מה שצריך היה לפעול בחיים... .. בכה אני מבאר לי את סוד קיומו של עם

ישראל, ואולם אתם אדוני שכל זה בעיניכם רק
מטפיוקה ומיסטיקה ואלה האחרונות פסולות בעיניכם
למפרע, אנא הנידו לי: למה בחר עם ישראל בחי-
כלב ולא במות-אריות?

אנא הנידו לי: למה עם ישראל חי?

(עוד יבוא) .

